

**OPŠTINA HERCEG NOVI
SEKRETARIJAT ZA DRUŠTVENE DJELATNOSTI I SPORT**

**LOKALNI AKCIONI PLAN
ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI
2021 – 2025**

Herceg Novi, mart 2021.

U V O D

Ustavom Crne Gore¹ ustanovljena je izričita obaveza države da jemči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti, a zabranjena je posredna i neposredna diskriminacija po bilo kom osnovu pri čemu se diskriminacijom neće smatrati uvođenje posebnih mjera koje su usmjerene na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju.

Dakle, država ima mogućnost da zakonima i drugim propisima kao i planskim dokumentima uvodi opšte i posebne mjere radi uklanjanja diskriminacije i nejednakog tretmana žena i muškaraca.

U skladu sa opredjeljenjima iz najvišeg pravnog akta, usvojen je Zakon o rodnoj ravnopravnosti² kojim je uređen način obezbjeđivanja i ostvarivanja prava po osnovu rodne ravnopravnosti, u skladu sa međunarodnim aktima i opšte prihvaćenim pravilima međunarodnog prava, kao i mjere za eliminisanje diskriminacije po osnovu pola i stvaranje jednakih mogućnosti za učešće žena i muškaraca u svim oblastima društvenog života.

Treba naglasiti i činjenicu da se radi o prvom antidiskriminacionom zakonu u državi, koji je više tip opšteg zakona i njegove norme upućuju na primjenu posebnih zakona iz različitih oblasti. Međutim, kako odnosi i norme koje postavlja ovaj zakon zadiru duboko u naslijeđene stereotipne odnose, i kako je promjena svijesti dug i mukotrpan proces, to se ispostavilo da pomanjkanje kaznenih odredbi u ovom zakonu (propisana je bila samo jedna – zbog nepoštovanja obaveze vođenja statističkih podataka razvrstanih po polu), usporava njegovu primjenu, ali i da je bilo potrebno ugraditi i druge norme kojima se vrši usklađivanje sa međunarodnim propisima, to su urađene izmjene i dopune ovog Zakona 2015.godine.³

U svjetlu svega navedenog, posebno treba naglasiti da je u osnovi pravnih principa EU, princip ravnopravnosti polova, jednak tretman i jednake mogućnosti za žene i muškarce sadržan u osnivačkom ugovoru EU – Amsterdamskom ugovoru/sporazumu, kao i u mnogim direktivama. EU Povelja osnovnih prava, iz 2000.godine, potvrđuje zabranu diskriminacije i obavezu obezbjeđivanja ravnopravnosti muškaraca i žena u svim oblastima.

¹ Ustav Crne Gore, član 18

² Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG 46/07), član 1.

³ Zakon o rodnoj ravnopravnosti (Službeni list CG

Evropska unija je 2006. godine donijela Mapu puta za postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca (A Roadmap for Equality Between Women and Men 2006 – 2010) u kojoj stoji da:

“Zemlje koje ulaze u Evropsku uniju moraju u cijelosti prihvatiti temeljne principe ravnopravnosti žena i muškaraca. One su dužne obezbijediti i dosljedno urediti zakonodavstvo uz odgovarajuće administrativne mjere i pravne sisteme. Nadziranje prelaza, primjene i uvođenja zakonodavstva Evropske unije vezanog za rodnu ravnopravnost je prioritet u budućim procesima uključivanja...»

Na osnovu svega naprijed navedenog, jasno je da Crna Gora koja je na putu evroatlanskih integracija, kao svoje strateško opredjeljenje postavlja princip uvođenja rodne ravnopravnosti u sve oblasti života i rada, ispunjavajući na taj način jedan od osnovnih principa iz domena ljudskih prava i sloboda. Ovaj princip nije samo pitanje socijalne pravde, već predstavlja elementarni uslov za društveni i ekonomski razvoj lokalne zajednice, s posebnim naglaskom na uspostavljanje ravnopravnosti i smanjenje siromaštva, što istovremeno znači i poboljšanja kvaliteta života svih građana i građanki.

PRAVNI OKVIR ZA USVAJANJE

Lokalni akcioni plan za postizanje rodne ravnopravnosti u opštini Herceg Novi za period 2021 do 2025.godine (u daljem tekstu: LAPRR 2021/2025) zasniva se na nacionalnom zakonodavstvu i međunarodnim instrumentima za ljudska prava, na pravnim dokumentima Ujedinjenih nacija, Savjeta Evrope i Evropske unije i predstavlja razvojni dokument za implementaciju politike rodne ravnopravnosti na lokalnom nivou. Obzirom da se ovaj dokument zasniva na međunarodnim i domaćim pravnim izvorima koji tretiraju problematiku rodne ravnopravnosti, da je u skladu sa standarima koji su definisani na međunarodnom nivou, kao i sa nacionalnim pravnim sistemom i usvojenim strategijama, on promovise sljedeća načela :

1. Ravnopravnost žena i muškaraca je fundamentalno pravo, a da bi bi rodna ravnopravnost bila zagarantovana, moraju se rješavati pitanja višestruke diskriminacije i nepovoljnog položaja jednog pola u odnosu na drugi.

Prihvatanje ovih principa znači da je lokalna uprava dužna da rodnu ravnopravnost sprovodi u svim domenima svoje odgovornosti, uključujući obavezu da eliminiše sve oblike diskriminacije, bila ona direktna ili indirektna.

2. Podjednako učešće žena i muškaraca u procesima odlučivanja je preduslov za demokratsko društvo.

Pravo na ravnopravnost žena i muškaraca zahtjeva da lokalna vlast usvoji potrebne strategije u cilju promovisanja podjednake zastupljenosti i učešća žena i muškaraca u svim sferama uprave, i odlučivanja.

3. Eliminisanje rodni stereotipa je od ključnog značaja za postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca.

Lokalna vlast će podsticati eliminaciju stereotipa i prepreka na kojima se temelje nejednakosti u pogledu statusa i položaja žena i koji dovode do nejednakog vrednovanja uloge žena i muškaraca u političkom, ekonomskom, društvenom i kulturnom smislu.

4. Uključivanje rodne perspektive u sve aktivnosti lokalne uprave je neophodno u procesu poboljšanja ravnopravnosti između žena i muškaraca.

Princip rodne ravnopravnosti mora biti uzet u obzir prilikom sastavljanja svih strategija, metoda i instrumenata koji utiču na svakodnevni život lokalnog stanovništva – na primjer, kroz primjenu tehnika uvođenja principa rodne ravnopravnosti u javne politike (gender mainstreaming)⁴ i rodno odgovornih budžeta⁵. Iskustvo žena na lokalnom nivou, uključujući i njihove životne i radne uslove, moraju biti analizirani i uzeti u obzir.

5. Akcioni planovi i programi za koje su obezbjeđena odgovarajuća sredstva neophodan su alat za unaprjeđivanje rodne ravnopravnosti.

Lokalne uprave moraju prilikom sastavljanja akcionih planova za sprovođenje programa rodne ravnopravnosti, obezbijediti i uključivanje dovoljno finansijskih i ljudskih resursa koji su potrebni za njegovo sprovođenje.

⁴ Uvođenje principa rodne ravnopravnosti u javne politike' ili gender mainstreaming: "...podrazumijeva proces procjenjivanja posljedica svake planirane akcije, uključujući zakonodavstvo, politike i programe, po žene i muškarce, u svim oblastima i na svim nivoima. To je strategija koja uzima u obzir interese i iskustva žena i muškaraca, i integriše ih u procese kreiranja, realizacije, monitoringa i evaluacije politika i programa u svim političkim, ekonomskim i društvenim sferama, tako da žene i muškarci ostvaruju ravnopravnu dobrobit, a neravnopravnost se ne reprodukuje, što je krajnji cilj za ostvarivanje rodne ravnopravnosti." (u julu 1997.godine Savjet UN za ekonomiju i društvo (ECOSOC) definisalo je koncept gender mainstreaming-a na navedeni način). Citirano u : Ka politici rodnog budžetiranja u Vojvodini, Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova: 2009, str.8

⁵ Rodno budžetiranje (gender budgeting), po definiciji Savjeta Evrope: "Rodno budžetiranje predstavlja uvođenje principa rodne ravnopravnosti u budžetske procese. Ono podrazumijeva rodno zasnovanu procjenu budžeta, uključivanje rodne perspektive na svim nivoima budžetskog procesa i restrukturiranje prihoda i rashoda u cilju unaprjeđenja rodne ravnopravnosti." Citirano u :Ka politici rodnog budžetiranja u Vojvodini, Pokrajinski sekretarijat za rad, zapošljavanje i ravnopravnost polova:2009, str.8

Imajući u vidu sve naprijed navedeno u ovom dokumentu su obrađena pitanja koja su ključna za poziciju žena na lokalnom nivou, ali i ukupno u društvu, a grupisana su u 6 (šest) oblasti:

- 1) obrazovanje žena;
- 2) žensko zdravlje;
- 3) nasilje nad ženama;
- 4) ekonomija i održivi razvoj sa posebnim osvrtom na žensko preduzetništvo;
- 5) politika i odlučivanje;
- 6) mediji, kultura i sport.

Svako od ovih pitanja je slojevito i složeno kada se posmatra pojedinačno. Istovremeno, svako od ovih pitanja je vezano i za druga pitanja. Zato se nijedan od ovih problema ne može rješavati zasebno, već je rješavanje svakog od ovih pitanja vezano za rješavanje ostalih, a tek rješavanjem svih šest, možemo kazati da će se poboljšati pozicija onih koji trpe neravno pravan tretman u društvu.

MEĐUNARODNI PRAVNI OKVIR ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI:

Nizom međunarodnih dokumenata, konkretnim normama, preporukama, protokolima i zaključcima međunarodnih konferencija uvedena je obaveza uspostavljanja ravnopravnosti žena i muškaraca. Njima se promovišu principi rodne ravnopravnosti i zabrana diskriminacije po osnovu pola i predviđaju se konkretne obaveze u cilju realizacije tih principa.

Organizacija ujedinjenih nacija (OUN) ili kraće Ujedinjene nacije (UN) kao međunarodna organizacija koja se deklarise kao „globalno udruženje vlada koje saraduju na polju međunarodnog prava, globalne bezbjednosti, ekonomskog razvoja i socijalne jednakosti“, od samog početka svog stvaranja bavi se zaštitom ljudskih prava, a rodna ravnopravnost je jedno od temeljnih ljudskih prava.

Dokumenta Ujedinjenih nacija, značajna za pitanju rodne ravnopravnosti su:

- Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (1948)
- Konvencija o političkim pravima žena (1952)
- Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966)
- Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (1966)
- Konvencija o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena (CEDAW, 1979)
- Zaključni komentari Komiteta UN za eliminaciju diskriminacije žena (CEDAW/C/MNE/1), obzirom da je Komitet na svom 1002. i 1003. sastanku, 6. Oktobra, 2011 obavezao Crnu Goru

da preduzme odgovarajuće aktivnosti (CEDAW/C/SR.1002 and 1003), i o tome izvijesti u oktobru 2015.godine

- Deklaracija o eliminaciji nasilja nad ženama (1993)
- Pekinška deklaracija i platforma za akciju (1995)
- Univerzalna deklaracija o demokratiji (1997)
- Opcioni protokol uz CEDAW (1999)
- Rezolucija 1325 (2000) Žene, mir i bezbjednost i prateće rezolucije
- Milenijumski razvojni ciljevi (2000)

Nakon velikih ljudskih žrtava i materijalnih šteta za vrijeme drugog Svjetskog rata, države članice UN-a donose Opštu deklaraciju o ljudskim pravima koja je najviše prihvaćena izjava o ljudskim pravima na svijetu. Deklaraciju su, 10.12.1948.g., jednoglasno prihvatile zemlje članice Ujedinjenih Nacija, (iako se osam država uzdržalo od glasanja).

Deklaracija sadrži jasno definisana osnovna prava svakog čovjeka na svijetu bez obzira na njegovu/njenu **rasu, boju kože, pol, jezik, vjeru, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, vlasništvo, rođenje ili neki drugi status**. Pedesetih i šezdesetih godina prošlog vijeka nastao je niz dokumenata koji su se odnosili na zaštitu ljudskih prava žena u oblastima koja su tada smatrana najkritičnijima - politička participacija, stupanje u brak i državljanstvo, dok su druga prava obuhvaćena opštim dokumentima.

S obzirom da su Ujedinjene nacije ustanovile periodično izvještavanje, od strane država članica o stanju ljudskih prava, utvrđeno je da su žene posebno pogođene odnosno diskriminisane u ostvarivanju svojih ljudskih prava, u svim područjima života. Kako bi se uticalo na poboljšanje prava žena, UN su 1967.godini na Generalnoj skupštini donijele Deklaraciju o eliminaciji diskriminacije žena koja na deklarativnom nivou definisala međunarodne norme za obezbjeđivanje jednakih prava žena i muškaraca, ali nije bilo obavezujućih normi za države članice UN-a.

Zbog poboljšanja položaja žena pojavila se potreba za međunarodno obavezujućim dokumentom pa su članice UN 1979.godine na Generalnoj skupštini usvojile CEDAW (Konvenciju o eliminisanju svih oblika diskriminacije nad ženama). Proces izrade teksta Konvencije trajao je punih 5 godina što samo po sebi govori o kompleksnosti dokumenta i neslaganju pojedinih država članica sa svim predloženim rješenjima u dokumentu.

Konvencija daje okvir Vladama za stvaranje rodno osviještenih nacionalnih politika i po prvi put definiše građanska, politička, ekonomska, socijalna i kulturna prava žena.

Države potpisnice CEDAW Konvencije imaju obavezu periodičnog izvještavanja o stanju ženskih ljudskih prava pred CEDAW Komitetom koji prati primjenu odredaba Konvencije. Crna Gora je kao samostalna država podnijela prvi Inicijalni izvještaj 6. oktobra 2011. godine. Organizacije civilnog društva takođe imaju pravo da učestvuju u procesu izvještavanja o ženskim ljudskim pravima putem pisanja i predstavljanja tzv "izvještaja u sjenci" - "*shadow report*". CEDAW Komitet i ovaj izvještaj uzima kao relevantan dokument u stvaranju preporuka za nacionalne Vlade.

1999. godine usvojen je Opcioni protokol uz CEDAW Konvenciju kao pravno sredstvo za sprovođenje Konvencije, koji je omogućio da žene žrtve diskriminacije mogu na nacionalnim sudovima potražiti zakonsku zaštitu i rješenje svog slučaja. Žrtva diskriminacije se može obratiti CEDAW Komitetu, koji daje preporuku za rješavanje slučaja. Iako žrtva ne može dobiti pravnu kompenzaciju od CEDAW Komiteta, može preporuku ili preporuke koristiti pred međunarodnim i nacionalnim sudovima u sudskom postupku. Opcioni protokol je obavezan za sve potpisnice CEDAW Konvencije, odnosno nisu dopuštene takozvane "rezerve".

Sistem međunarodnih ljudskih prava predstavlja glavni adut odbrane ženskih prava na svjetskom nivou. Stvaranje skupa međunarodnih normi nije bilo moguće bez učešća žena iz svih regija, u svoj njihovoj različitosti; time se omogućava povezanost nacionalnog i globalnog.

Žensko globalno djelovanje nije ograničeno samo na "ženska pitanja". Značajan je ženski doprinos demilitarizaciji i razoružanju, opismenjavanju i osnovnom obrazovanju, te pokretu za očuvanje i obnovu okoline.

Još jedan izuzetno važan dokument na svjetskom nivou je "Pekinška deklaracija i Platforma za akciju". Na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama, septembra 1995. godine, u Pekingu, nakon dekade UN posvećene borbi za ženska ljudska prava, usvojeni su Pekinška deklaracija i Platforma za akciju. Na konferenciji je učestvovalo 50 000 osoba predstavnika/ca UN-a, Vlada, medija i aktivistkinja organizacija civilnog društva, a održan je i poseban forum nevladinih udorganizacija. Deklaraciju su potpisale sve vlade učesnice konferencije.

Osnovni smisao Pekinške deklaracije je unapređivanje „ciljeva jednakosti, razvoja mira u korist svih žena u svijetu, i u interesu čovječanstva u celini“.

Platforma za akciju se bavi prije svega otklanjanjem prepreka za ravnopravno učešće žena u ekonomskom, kulturnom i političkom odlučivanju, kao i za ostvarivanje jednakih prava žena i muškaraca u privatnom i javnom životu.

Strateški zadaci Platforme fokusirani su na: smanjenje ženskog siromaštva, školovanje i stručno osposobljavanje žena, unapređivanje zdravlja žena, eliminaciju nasilja nad ženama, zaštitu žena u područjima pod oružanim sukobima, ekonomsku ravnopravnost u privrednim delatnostima, podršku ženama da osvoje položaje odlučivanja, kao i na razvijanje mehanizama za poboljšanje položaja žena, zaštitu ženskih ljudskih prava, afirmaciju žena u medijima, uvažavanje uloge žena u zaštiti okoline. Posebna pažnja posvećena je ženskoj deci i zaštiti njihovih prava.

Uz obavezu razvijanja institucionalnih mehanizama rodne ravnopravnosti države potpisnice su se obavezale da će budžetski pratiti akcije za poboljšanje položaja žena i afirmaciju prava žena.

Evropska unija je takođe svojim pravnim aktima zagarantovala ravnopravnost žena i muškaraca. Jedan od osnovnih pravnih principa Evropske unije sadržan je u Amsterdamskom ugovoru, kao osnivačkom ugovoru EU, kao i u mnogim direktivama, a odnosi se na princip ravnopravnosti polova, jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce. Amsterdamski ugovor nalaže obavezu evropskoj zajednici da promoviše, u svim svojim politikama i aktivnostima, jednakost žena i muškaraca i da se zalaže za eliminisanje svih nejednakosti po osnovu pola. On uvodi koncept korištenja gender mainstreaminga ili urođnjavanja politika i specijalnih mjera za borbu protiv svih vidova diskriminacije (seksualno uznemiravanje na radnom mjestu i van njega, jednakost žena i muškaraca u poslovima zapošljavanja i zanimanja i drugo).

Urođnjavanje predstavlja ugradnju prioriteta i potreba žena i muškaraca u sve zakone, strategije, planove, programe i akcije društva radi postizanja jednakosti polova, uzimajući u obzir, na nivou planiranja, posljedice koje će ove akcije imati na žene i muškarce. Ovaj termin uveden je u upotrebu donošenjem Pekinške deklaracije i Platforme za akciju, na Četvrtoj svjetskoj konferenciji o ženama.

U tu svrhu važno je da se pitanje ravnopravnosti polova shvati kao međusobno uvažavanje, podrška i saradnja svih žena i muškaraca za dobrobit cijelog društva.

Brojne su direktive EU koje tretiraju oblast ravnopravnosti polova, od kojih su svakako najznačajnije i najbrojnije iz oblasti zapošljavanja i socijalne zaštite.

Vijeće Evrope se permanentno bavilo pitanjima ženskih ljudskih prava, pa je

to rezultiralo donošenjem Deklaracije o ravnopravnosti između žena i muškaraca kao fundamentalnom kriterijumu demokratije. Deklaracija je donijeta od strane ministara država učesnica na Četvrtoj Konferenciji ministara o ravnopravnosti između muškaraca i žena (Istanbul, 13-14. novembar 1997) i naglašava da je postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca integralni dio procesa koji vodi stvarnoj demokratiji: „Ostvarivanje jednakosti žena i muškaraca je sastavni dio procesa koji vodi istinskoj demokratiji. To znači da demokratija mora postati rodno osviještena i osjetljiva na rod”.

Deklaracija definiše četiri ključna polja, a to su:

1. politički i javni život;
2. ekonomski i profesionalni život;
3. usklađivanje privatnih/porodičnih obaveza sa političkim i profesionalnim životom;
4. promovisanje jednakosti u demokratskom društvu i uloge muškaraca u rodnoj ravnopravnosti.

EU Povelja osnovnih prava, iz 2000 godine, potvrđuje zabranu diskriminacije i obavezu osiguranja ravnopravnosti muškaraca i žena u svim oblastima.

Evropska unija je 2006.godine donijela Mapu puta za postizanje ravnopravnosti između žena i muškaraca (A Roadmap for Equality Between Women and Men 2006. -2010).

Glavne oblasti koje su izložene u ovom dokumentu su: jednake mogućnosti u postizanju ekonomske nezavisnosti za žene i muškarce; usklađivanje profesionalnog, privatnog i porodičnog života; ravnopravna zastupljenost polova prilikom donošenja odluka; iskorjenjivanje svih vrsta nasilja zasnovanih na polu; eliminacija svih stereotipa u društvu zasnovanih na polu; promovisanje ravnopravnosti polova izvan EU.

U poslednjem poglavlju se ističe „zemlje koje ulaze u Evropsku uniju moraju prihvatiti osnovne principe ravnopravnosti žena i muškaraca. One su dužne osigurati i dosljedno urediti zakonodavstvo uz odgovarajuće administrativne mjere i pravne sisteme.

Nadziranje primjene nacionalnog, kao i sprovođenje i uvođenje zakonodavstva Evropske unije vezano uz rodnu ravnopravnost je prioritet u budućim procesima uključivanja.”

Ključne tačke za politiku rodne ravnopravnosti su jednakost u ekonomskoj nezavisnosti, jednako plaćanje za isti rad, jednakost u odlučivanju, borba protiv rodno zasnovanog nasilja i rodna ravnopravnost.

U Rezoluciji 176 (2004) o rodnom mainstreamingu na lokalnom i regionalnom nivou, Strategiji za promovisanje ravnopravnosti žena i muškaraca u gradovima i regijama, koju je donio Kongres lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Evrope, navodi se da se primjena principa ravnopravnosti polova specifično razrađuje na lokalnom nivou (gradovi i regije).

Što se tiče **Savjeta Evrope, treba posebno naglasiti važnost sljedećih dokumenata:**

- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- Evropska socijalna povelja;
- Preporuka R(2003)3 o uravnoteženom učešću muškaraca i žena u javnom i političkom odlučivanju;
- Preporuka R(98)14 o integrisanja rodno principa u javnu politiku;
- Preporuka R(96)5 o pomirenju radnog i porodičnog života;
- Preporuka R(90)4 o neseksističkoj upotrebi jezika;
- Preporuka R(2002)5 o zaštiti žena od nasilja;
- Preporuka R(2007)17 o standardima i mehanizmima za postizanje rodne ravnopravnosti;
- Rezolucija 176 (2004) o uvođenju načela rodne ravnopravnosti na regionalni i lokalni nivo;
- Priručnik – rodno budžetiranje praktična implementacija CDEG (2008)15;
- Preporuka R1921(2010) - rodno budžetiranje kao sredstvo za očuvanje ženskog zdravlja;
- Konvencija o sprječavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici.(Crna Gora je potpisala 2011.g, a potvrdila 2014 godine).

PRAVNI OKVIR ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U CRNOJ GORI:

Ustav Crne Gore („Službeni list Crne Gore“ br. 01/07, 38/13), u poglavlju Ljudska prava i slobode, garantuje da Crna Gora jemči i štiti prava i slobode. Prava i slobode su nepovredivi. Svako je obavezan da poštuje prava i slobode drugih.⁶ Ustav je prepoznao i posebno predvidio zaštitu rodne ravnopravnost, pa je utvrđeno da država garantuje ravnopravnost žene i muškaraca i razvija politiku jednakih mogućnosti.⁷ Ova odredba ustvari se nadovezuje na temeljno ustavno načelo u članu 8 po kojem je uvedena zabrana svake neposredne ili posredne diskriminacije, po bilo kom osnovu, pri čemu se diskriminacijom neće smatrati uvođenje posebnih mjera koje su

⁶ Ustav Crne Gore, (Sl.list CG 1/2007 i 38//2013- Amandmani I-XVI), član 6

⁷ Ustavom Crne Gore u članu 18 ustanovljena je izričita obaveza države da jemči ravnopravnost žene i muškarca i razvija politiku jednakih mogućnosti

usmjerene na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju. Dakle, država ima mogućnost da zakonima i drugim propisima kao i planskim dokumentima uvodi opšte i posebne mjere radi uklanjanja diskriminacije nejednakog tretmana žena i muškaraca.

Za ostvarivanje rodne ravnopravnosti posebno je značajno i ustavno određenje po kojem su potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšte prihvaćena pravila međunarodnog prava sastavni dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva.⁸ Uvođenje posebnih mjera koje su usmjerene na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju, (pozitivne akcije koje imaju za cilj postepenu eliminaciju istorijski uslovljenih nejednakosti) neće se smatrati diskriminacijom. Takođe, treba nglasiti da su uvođenjem rodne ravnopravnosti u Ustav i druga ustavna načela i određenja dobila novi smisao, bolje rečeno, nose u sebi dimenziju rodne ravnopravnosti, i tako se u praksi moraju tumačiti, ali su i osnova ukupne politike države u dijelu zakonodavnih rješenja i prakse.

Ključno ustavno određenje koje obezbjeđuje uživanje i zaštitu svih prava i sloboda i jednakosti svih građana/ki u ostvarivanju tih prava i sloboda je odredba člana 17 Ustava kojom je ustanovljeno da se prava i slobode ostvaruju na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma, koji imaju primat nad domaćim zakonodavstvom ukoliko na drugačiji način reglišu neku materiju, kao i načelo da su svi pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo. Može se zaključiti, a to potvrđuje i donošenje značajnog seta zakona koji se tiču ljudskih prava i sloboda od usvajanja Ustava do danas, da je Ustav Crne Gore, na nivou načela i opštih garancija, dao političku podršku i stvorio pravne pretpostavke za uvođenje standarda rodne ravnopravnosti i sprečavanje i eliminisanje diskriminacije po osnovu pola u svim oblastima i na svim nivoima. Garancije date najvišim pravnim aktom Crne Gore razrađene su setom antidiskriminacionih zakona, i nizom zakona kojima su uređeni radni odnosi, zapošljavanje, penzijsko i invalidsko osiguranje, obrazovanje, zdravstvena i socijalna zaštita, zaštita na radu, porodični odnosi, krivična djela, i dr.

Zakon o rodnoj ravnopravnosti („Službeni list RCG”, br. 46/07 i „Sl.list CG”br.73/10, 40/11 i 35/15) je usvojen u avgustu 2007 godine, i prvi je antidiskriminacioni zakon u državi, a 2015 godine su izvršene njegove

⁸ Ustav Crne Gore, član 9

izmjene i dopune u cilju konkretizacije pojedinih odredbi i nadležnosti. Zakonom je ustanovljen organ državne uprave nadležan za poslove u vezi ostvarivanja rodne ravnopravnosti, a to je Ministarstvo za ljudska i manjinska prava. Zakonom o rodnoj ravnopravnosti su propisani mehanizmi za postizanje rodne ravnopravnosti. Jedna od ključnih odredbi ovog Zakona je u članu 3 koji utvrđuje izričitu obavezu organa vlasti, „kao i privrednih društava, drugih pravnih lica i preduzetnika/ca, kako na državnom tako i na lokalnom nivou, i svih drugih subjekata koji vrše javna ovlaštenja, da radi postizanja rodne ravnopravnosti, u svim fazama planiranja, donošenja i sprovođenja odluka, kao i preduzimanja aktivnosti iz svoje nadležnosti ocjenjuju i vrednuju uticaj tih odluka i aktivnosti na položaj žena i muškaraca”.

Takođe, propisano je da opštine, Glavni grad i Prijestonica u okviru svojih nadležnosti, podstiču i ostvaruju rodnu ravnopravnost, odnosno preduzimaju mjere i aktivnosti od značaja za ostvarivanje rodne ravnopravnosti.

Zaštita lica diskriminiranih po osnovu pola ostvaruje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije i zakonom kojim se uređuje nadležnost Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Organi su dužni da u okviru programa stručnog osposobljavanja i usavršavanja zaposlenih ili na drugi način propisan zakonom ili drugim aktom obezbijede edukaciju zaposlenih o postizanju rodne ravnopravnosti, odnosno ostvarivanju prava po osnovu rodne ravnopravnosti. Predviđene su i kazne zbog nepoštovanja upotrebe rodno osjetljivog jezika, odnosno prirodnog roda lica na koje se odnose akti ili druga dokumenta.

Zakon predviđa usvajanje opštih i posebnih mjera. Posebne mjere služe za obezbjeđivanje i unaprjeđivanje rodne ravnopravnosti, u oblastima društvenog života u kojima je utvrđena nejednaka zastupljenost žena i muškaraca, odnosno nejednak tretman lica jednog pola u odnosu na lica drugog pola. Posebne mjere mogu biti pozitivne, podsticajne i programske.

Takođe je definisana obaveza vođenja statistike razvrstane po polu.

Zakon o zabrani diskriminacije (Službeni list Crne Gore", br. 46/10, 40/11, 18/14, 42/17) data je opšta definicija diskriminacije uz preciziranje šta znači neposredna, šta posredna diskriminacija, uređeni su posebni oblici diskriminacije koji nijesu uređeni drugim zakonima, kao što su segregacija, diskriminacija po osnovu zdravstvenog stanja, politička diskriminacija, diskriminacija u pružanju javnih usluga, diskriminacija po osnovu starosne dobi, diskriminacija u oblasti rada, pored ostalog i isplata nejednake zarade, odnosno naknade za rad jednake vrijednosti licu ili grupi lica, po nekom od osnova propisanih ovim zakonom, diskriminacija po osnovu vjere i uvjerenja, diskriminacija lica sa invaliditetom, diskriminacija po osnovu

rodnog identiteta i seksualne orijentacije i institucionalnim mehanizmi zaštite i to Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda, sudska zaštita i inspeksijska zaštita.

Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda ("Službeni list Crne Gore", broj 42/2011, i 32/2014) u članu 8, stav 2, propisuje da „Zaštitnik/ca unutrašnjim rasporedom poslova obezbjeđuje specijalizovanost, a naročito za zaštitu prava lica lišenih slobode u cilju sprječavanja mučenja i drugih oblika načovječnog ili ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja, zaštitu od diskriminacije, zaštitu manjinskih prava, zaštitu prava iz oblasti rada i zapošljavanja, zaštitu prava djeteta, zaštitu prava lica sa invaliditetom i rodnu ravnopravnost.”

Zakon o zaštiti od nasilja u porodici; („ Službeni list Crne Gore", br. 46/10, 40/11) stupio na snagu u avgustu 2010. godine i prvi je specijalizovani zakon koji sankcioniše nasilje u porodici.

U skladu sa obavezama iz navedenog zakona, u julu 2011.godine usvojena je Strategija za borbu protiv nasilja u porodici, a 25.novembra 2011.g., i Protokol o postupanju institucija u slučajevima nasilja u porodici.

Ovaj Zakon definiše nasilje kao prekršaj i obezbjeđuje pet (5) zaštitnih mjera, a to su: udaljenje iz stana, zabrana približavanja, zabrana uznemiravanja i uhođenja, koje sprovodi Uprava policije, kao i obavezno liječenje od zavisnosti i obavezni psihosocijalni tretman, koje se, sprovode u zdravstvenim ustanovama.

Strategija zaštite od nasilja u porodici 2011 – 2015, i 2016-2020;

Protokol o postupanju institucija u slučajevima nasilja u porodici (25.11.2012.);

Krivični zakonik Crne Gore ("Sl. list RCG", br. 70/2003, 13/2004 - ispr. i 47/2006 i "Sl. list CG", br. 40/2008, 25/2010, 32/2011, 64/2011 - dr. zakon, 40/2013, 56/2013 - ispr., 14/2015, 42/2015, 58/2015 - dr. zakon, 44/2017, 49/2018 i 3/2020);

Zakon o radu ("Sl. list Crne Gore", br. 74/19);

Zakon o zabrani zlostavljanja na radnom mjestu ("Službeni list Crne Gore", br. 030/12 od 08.06.2012, 054/16 od 15.08.2016);

Zakon o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja o nezaposlenosti ("Službeni list CG", br. 14/2010, 40/2011 - drugi zakon, 45/2012, 61/2013 i 20/2015);

Opšti Zakon o obrazovanju i vaspitanju (Sl.list RCG br 64/02, 31/05, i 49/07, i 49/07, i Sl.list CG, br.4/08 – dr.zakon, 21/09-dr.zakon, 21/09-dr.zakon, 45/10, 40/11-dr.zakon, 36/2013-Odluka US, 39/13, 44/13-ispr.i 47/17)

Zakon o obaveznom zdravstvenom osiguranju ("Sl. list CG", br. 6/2016, 2/2017, 22/2017, 13/2018 i 67/2019);

Zakon o strancima (Sl. list CG", br. 12/2018);

Porodični zakon ("Sl. list RCG", br. 1/2007 i "Sl. list CG", br. 53/2016 i 76/2020);

Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći ("Službeni list Crne Gore", broj 20/2011);

Zakon o izboru odbornika i poslanika ("Sl. list RCG", br. 16/2000 - prečišćeni tekst, 9/2001, 41/2002, 46/2002, 45/2004 - odluka US, 48/2006, 56/2006 - odluka US i "Sl. list CG", br. 46/2011, 14/2014, 47/2014 - odluka US, 12/2016 - odluka US, 60/2017 - odluka US i 10/2018 - odluka US);

Zakon o potvrđivanju Opcionog protokola uz Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima (Sl.list CG 6/13)

Zakon o zaštiti i zdravlju na radu ("Sl. list CG", br. 34/2014 i 44/2018);

Zakona o lokalnoj samoupravi ("Sl. list CG", br. 2/2018, 34/2019 i 38/2020);

Plan aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2017-2021, koji je Vlada Crne Gore usvojila 2017. godine, čije je donošenje propisano Zakonom o rodnoj ravnopravnosti, koji predstavlja razvojni dokument za implementaciju politika rodne ravnopravnosti, zasnovan je na nacionalnom zakonodavstvu i međunarodnim instrumentima za ljudska prava, na pravnim dokumentima Ujedinjenih nacija, Savjeta Evrope, Evropske unije i specijalizovanih međunarodnih organizacija u dijelu koji se odnosi na ravnopravnost žena i muškaraca, čiji je cilj, između ostalog, i stvaranje institucionalnih mehanizama za sprovođenje rodne ravnopravnosti u svim lokalnim samoupravama;

Opština Herceg Novi je 10.decembra 2007 godine potpisala **Memorandum o saradnji** sa OSCE-om i Kancelarijom za ravnopravnost polova Vlade Crne Gore⁹, koji je predvidio obavezu opština potpisnica da imenuju kontakt osobu za rodnu ravnopravnost i sistematizuju radno mjesto, formiraju skupštinska tijela za rodnu ravnopravnost na lokalnom nivou, te donesu lokalni akcioni plan za rodnu ravnopravnost i prate njegovo sprovođenje.

Odlukom o ravnopravnosti polova u opštini Herceg Novi („Sl.list CG-opštinski propisi“ br.20/15 od 19.06.2015 godine) propisano je da se princip ravnopravnosti obezbjeđuje donošenjem i realizacijom lokalnih planova djelovanja. Članovi 14,15,16 i 17 Odluke o ravnopravnosti polova („ Sl.list CG-opštinski propisi“ br.20/15) su izmijenjeni i usklađeni sa Statutom Opštine Herceg Novi („Sl.list CG – opštinski propisi“. br.1/19 i 37/19) i

⁹ Kancelarija za ravnopravnost polova Vlade Crne Gore

Odlukom o obrazovanju radnih tijela skupštine („Sl.list CG – opštinski propisi“, br 21/19). Naime, Odluka o izmjenama Odluke o ravnopravnosti polova u Opštini Herceg Novi („ Sl.list CG – opštinski propisi“, br.25/20 od 15.07.20) je izmijenjena u dijelu koji se odnosi na naziv Savjeta i broj članova Savjeta.

INSTITUCIONALNI MEHANIZMI

Odbor za rodnu ravnopravnost Skupštine Republike Crne Gore je osnovan 11. jula 2001. godine, i u skladu sa svojim nadležnostima razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata koji se odnose na ostvarivanje načela rodne ravnopravnosti; prati primjenu ovih prava kroz sprovođenje zakona i unaprjeđivanje principa rodne ravnopravnosti, posebno u oblasti prava djeteta, porodičnih odnosa, zapošljavanja, preduzetništva, procesa odlučivanja, obrazovanja, zdravstva, socijalne politike i informisanja; učestvuje u pripremi, izradi i usaglašavanju zakona i drugih akata sa standardima evropskog zakonodavstva i programima Evropske unije koji se odnose na rodnu ravnopravnost; afirmiše potpisivanje međunarodnih dokumenata koji tretiraju ovo pitanje i prati njihovu primjenu; saraduje sa odgovarajućim radnim tijelima drugih parlamenata i nevladnim organizacijama iz ove oblasti.

Vlada Crne Gore je osnovala **Kancelariju za ravnopravnost polova** na sjednici održanoj 27. marta 2003. godine. Zakonom o rodnoj ravnopravnosti iz 2007. Ministarstvo za ljudska i manjinska prava određeno je kao nadležno za poslove u vezi ostvarivanja rodne ravnopravnosti. U aprilu 2009. godine **Odjeljenje za rodnu ravnopravnost** postaje sastavni dio Ministarstva za ljudska i manjinska prava.

Nacionalni Savjet za rodnu ravnopravnost uspostavljen je 24. oktobra 2016. godine i predstavlja novi institucionalni mehanizam za postizanje rodne ravnopravnosti. Kao stručno-savjetodavno tijelo, formirano je radi razmatranja pitanja sprovođenja politike rodne ravnopravnosti na nacionalnom i lokalnom nivou.

Zaštitnik/ca ljudskih prava i sloboda Crne Gore (Ombudsman) je nezavisna i samostalna institucija koja je u Crnoj Gori ustanovljena posebnim Zakonom koji je donijela Skupština Republike Crne Gore, 10.jula 2003g, a zatim je nakon izmjena i dopuna usvojen i novi **Zakon o zaštitniku ljudskih prava i sloboda** (“Službeni list Crne Gore”, broj 42/2011, i 32/2014). Zaštita lica diskriminiranih po osnovu pola ostvaruje se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije i zakonom kojim se uređuje nadležnost Zaštitnika ljudskih prava i sloboda.

Shodno Zakonu o rodnoj ravnopravnosti, ministarstva i organi uprave su odredili službenike/ce koji/e obavljaju **poslove koordinatora/ki aktivnosti** u vezi pitanja rodne ravnopravnosti iz svoje nadležnosti, i učestvuju u pripremi i sprovođenju Plana aktivnosti.

Pored institucionalnih mehanizama na nacionalnom nivou uspostavljeni su **mehanizmi i na lokalnom nivou**, i to na **kao Kancelarije za rodnu ravnopravnost ili koordinatori/ke za rodnu ravnopravnost** na nivou lokane uprave i **Savjeti ili komisije za rodnu ravnopravnost** kao radna tijela lokalnih Skupština.

SOCIO - DEMOGRAFSKI PODACI

Opština Herceg-Novi je smještena u priobalnom području, na samom jugozapadu Crne Gore. Geografski položaj je izuzetno značajan i atraktivan, jer se pruža između najviše planine dinarskog masiva - Orjen (1895 m) i ulaza u Bokokotorski zaliv.

Prostire se na površini od 235 km².

Prema Popisu stanovništva iz 2011 godine, u Crnoj Gori ima 620 029 stanovnika, od čega 50,61 % ili 313 793 žena, a 49,39 % ili 306 236 muškarci.

Prema zvaničnim podacima Monstata i popisa stanovništva iz 2011 godine, opština Herceg Novi ima ukupno 30 864 stanovnika, od čega je 14 990 muškaraca i 15 874 žena.

Tabela 1.Podaci po popisu iz 2011 godine

Stanovništvo			
Ukupno	Muško stanovništvo	Žensko stanovništvo	
30 864	14 990 (48,57%)	15 874 (51,43%)	
	Stanovništvo prema tipu naselja		
Gradsko	19 536 (63,3%)		
Ostalo	11 328 (36,7%)		
Punoljetno stanovništvo			
Ukupno	Muško stanovništvo	Žensko stanovništvo	
24 628	11 709	12 919	
Ukupno stanovništvo starosti 10 godina i više – nepismeni			
Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo	
Ukupno	13 223	Ukupno	14 316

Nepismenih	24	Nepismenih	77	
Zaposleni prema polu				
Ukupno	Muško stanovništvo		Žensko stanovništvo	
10763	5739		5024	
Stanovništvo starosti 15 godina i više, prema poznavanju rada na računaru				
Muško stanovništvo				
Ukupno	Kompjuterski pismeno	Djelimično poznavanje rada na računaru	Ne poznaje rad na računaru	
12 300	5190	2210	4808	
Žensko stanovništvo				
Ukupno	Kompjuterski pismeno	Djelimično poznavanje Rada na računaru	Ne poznaje rad na računaru	
13 465	5180	2287	5878	
Stanovništvo starosti 15 godina i više prema bračnom statusu				
Muško stanovništvo				
Ukupno	Neoženjeni	Oženjeni	Razvedeni	Udovci
12 300	4264	7185	452	378
Žensko stanovništvo				
Ukupno	Neudate	Udate	Razvedene	Udovice
13 465	3329	7190 737		2183
Izvor: zvanična stranica Zavoda za statistiku Crne Gore www.monstat.me				

Prema podacima o natalitetu dobijenim od PZU OB Meljine – Odjeljenje za ginekologiju
Akušerstvo, od osnivanja porodilišta 09.03.2003 godine do 01.10.2020 godine ukupan broj
porođaja je 5.125 i blizanačkih trudnoća 67.

Ukupan broj rođenih beba je **5.125** od čega su:

- dječaka **2.684**
- djevojčica **2.441**

Podaci o natalitetu po godinama su sledeći:

- ukupan broj novorođenčadi za 2003 godinu je 282 i blizanačkih trudnoća 4 od čega su 149 dječaka i 133 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2004 godinu je 298 i blizanačkih trudnoća 6 od čega su 137 dječaka i 161 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2005 godinu je 309 i blizanačkih trudnoća 8 od čega su 171 dječaka i 138 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2006 godinu je 269 i blizanačkih trudnoća 3 od čega su 152 dječaka i 117 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2007 godinu je 280 i blizanačkih trudnoća 5 od čega su 138 dječaka i 142 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2008 godinu je 283 i blizanačkih trudnoća 6 od čega su 151 dječaka i 132 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2009 godinu je 234 i blizanačkih trudnoća 3 od čega su 114 dječaka i 120 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2010 godinu je 250 i blizanačkih trudnoća 4 od čega su 128 dječaka i 122 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2011 godinu je 274 od čega su 142 dječaka i 132 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2012 godinu je 253 od čega su 128 dječaka i 125 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2013 godinu je 289 od čega su 147 dječaka i 142 djevojčice;
- ukupan broj novorođenčadi za 2014 godinu je 331 i blizanačkih trudnoća 4 od čega su 184 dječaka i 147 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2015 godinu je 344 i blizanačkih trudnoća 4 od čega 174 dječaka i 170 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2016 godinu je 364 i blizanačkih trudnoća 9 od čega 198 dječaka i 166 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2017 godinu je 320 i blizanačkih trudnoća 9 od čega 188 dječaka i 132 djevojčica;
- ukupan broj novorođenčadi za 2018.godinu je 278 od čega 155 dječaka i 123 djevojčica.
- ukupan broj novorođenčadi za 2019 godinu je 263 od čega 135 djevojčica i 128 dječaka.
- ukupan broj novorođenčadi do 01.10.2020.godine je 204 i blizanačkih trudnoća 2 od čega 104 djevojčice i 100 dječaka.

Izvor: Podaci dobijeni iz PZU OB Meljine – Odjeljenje za ginekologiju i akušerstvo

**Tabela 2.Prava koja se ostvaruju u JU Centar za socijalni rad
Materijalno obezbjeđenje 2019 i 2020 godina**

Ukupno	Korisnici	Korisnice
30 porodica 55 članova(2019)	27	28
31 porodica 71 član (2020)	39	32
Dječiji dodatak za djecu 2019 i 2020 godina		
Ukupno		
68 porodica -83 djece (2019)	58	25
67 porodica-91 djece (2020)	62	29
Dodatak za pomoć i njegu 2019 i 2020 godinu		
Ukupno	Korisnika muškog pola	Korisnice ženskog pola
451 (2019)	204	247
497 (2020)	233	264
Lična invalidnina 2019 i 2020 godina		
Ukupno	Korisnika muškog pola	Korisnica ženskog pola
119 (2019)	67	52
118 (2020)	67	51
Refundacija za porodijsko bolovanje u 2019 i 2020 godini		
Osnovno pravo ostvarilo je 87 porodilja (2019) i u (2020) ukupno 91	Prosječno 381,78 € za jednu porodilju Prosječno 374,93 € za jednu porodilju	
Naknade po osnovu rođenja djeteta (nezaposlene porodilje) u 2019 i 2020 godini		
Ostvarilo 133 nezaposlenih Tekućih - 71 ukupno isplaćeno 73.517,79 € (2019) Ostvarilo 132 nezaposlenih Tekućih – 78 porodilja ukupno isplaćeno 77.416,65 €	Iznos naknade u prvom polugodištu je bio 81,46 € Iznos naknade u drugom polugodištu je bio 81,62 € (2019) Iznos naknade u prvom polugodištu je bio 81,46 € Iznos naknade u drugom polugodištu je bio 81,62 € (2020)	
Naknada za novorođeno dijete u 2019 i 2020 godini		
Ukupno 28.062,19 € za 249 oprema u 2019 godini Ukupno	Iznos naknade u prvom polugodištu je bio 112,43 € Iznos naknade u drugom polugodištu je bio 112,65 €	

27.767,15 € za 245 oprema u 2020 godini	2019 Iznos naknade u prvom polugodištu je 113,10 € Iznos naknade u drugom polugodištu je 113,55 € u 2020 godini	
Pravo na rad sa polovinom radnog vremena u 2019 i 2020 godini		
Ukupno 6 korisnica (2019) Ukupno 2 korisnica (2020)		
Samohrani roditelji korisnici MO u 2019 i 2020 godini		
Ukupno samohrana roditelja 1 (2019) Ukupno samohrana roditelja 1 (2020)		
Broj razvoda u 2019 godini 15 Broj razvoda u 2020 godini 7		
Ukupno 22		
<p style="text-align: center;">Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u 2019 godini 57 Žene – 47 Muškarci – 10 Broj prijavljenih slučajeva nasilja u porodici u 2020 godini 43 Žene – 40 Muškarci – 3</p> <p>Ukupno 100 prijava Broj timski rješениh slučajeva multidisciplinarnog tima za prevenciju nasilja nad ženama i nasilja u porodici u 2019 godini je 10 Broj timski rješениh slučajeva multidisciplinarnog tima za prevenciju nasilja nad ženama i nasilja u porodici u 2020 godini je 5</p>		
Podaci iz JUCZSRHN		

NEZAPOSLENA LICA NA EVIDENCIJI BIROA RADA HERCEG NOVI					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
1310	848	550	349	760	499
I stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
130	81	53	36	77	45
II stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
103	58	53	36	50	22
III stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
291	170	160	87	131	83
IV stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
362	229	125	70	237	159
V stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
8	5	7	4	1	1
VI 1 stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
69	37	28	17	41	20
VII 1 stepen stručne spreme					
UKUPNO		MUŠKARCI		ŽENE	
31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
327	252	111	93	216	159
VII 2 stepen stručne spreme					

31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.	31.12.2017.	30.11.2018.
20	16	13	6	7	10

Ukupan broj nezaposlenih lica na evidenciji **Biroa rada Herceg Novi** na dan 28.10.2019:

559 (muškaraca 229 i žena 330).

- Struktura nezaposlenih po stepenu stručne spreme i polu:

I stepen **57** (Ž 32), II **45** (Ž 19), III **132** (Ž 61), IV **145** (Ž 101), V **3** (Ž 0), VI **28** (Ž 13), VII **148** (Ž 103) i VIII **1** (Ž 1).

- Lica sa invaliditetom: **120** (muškaraca 67 i žena 53).

- Broj žena preko 50 godina starosti: **108**.

AKCIONI PLAN ZA POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI 2021/2025

OBRAZOVANJE – POSTIZANJE RAVNOPRAVNOSTI POLOVA U OBLASTI OBRAZOVANJA

Obrazovanje predstavlja ključni uslov za optimalno korišćenje ženskih ljudskih resursa, kao i za ekonomski i demokratski napredak i održivi razvoj društva.

Herceg Novi je grad sa 4 osnovne škole čiji je osnivač država, u kojima je u školskoj 2019/20 godini upisano **ukupno 3.091** učenik/ca od toga 1.468 učenica i 1.623 učenika.

Pojedinačno, ovi podaci po osnovnim školama izgledaju ovako:

- JU OŠ „Milan Vuković“ ukupno 717 učenika/ca, i to 359 djevojčica i 358 dječaka. Kada su u pitanju učenici romske populacije, njih je ukupno 11. Od toga su četiri djevojčice i sedam dječaka. Ukupan broj učenika sa posebnim obrazovnim potrebama (koji imaju rješenje komisije) je 11. Od toga šest je djevojčica i pet dječaka. Kada je u pitanju arhihektonska prilagođenost, postoji ulazna rampa, mada je silazak sa glavne ulice u školsko dvorište prilično strm i teško ga lica sa invaliditetom mogu koristiti bez automobila. Škola ima jedan toalet prilagođen za lica sa invaliditetom. Nema lifta prilagođenog za osobu u kolicima, pa bi za učenika/cu u nastavnom procesu bilo neophodno koristiti donji sprat.(prizemlje)
- JU O.Š. »Orijevski bataljon« Bijela, upisano 483 djece, od toga 274 dječaka i 209 djevojčica.
- JU O.Š. « Ilija Kišić « Zelenika, ukupno upisano 377 učenika/ca, i to 203 dječaka i 174 djevojčice, od čega je u tri integrisana odjeljenja upisano 18-oro djece sa posebnim obrazovnim potrebama i to 15 dječaka i 3 djevojčice,
- JO.Š. « Dašo Pavičić« upisano 1382 učenika/ce, 732 učenika, i 650 učenica, 14 sa posebnim obrazovnim potrebama, 9 dječaka i 5 djevojčica. Škola nije u potpunosti prilagođena potrebama djece sa posebnim obrazovnim potrebama, jer ima rampu i poseban toalet, ali nema lift.
- U školi za osnovno muzičko obrazovanje ukupno je upisano 421 učenica/ka, a od čega su 248 učenica, a učenika je 173.
- U JU SMSŠ «Ivan Goran Kovačić« Herceg Novi (Gimnazija, Ekonomska, Turistička, Fizioterapeutska, Građevinska, Ugostiteljska i Trgovačka škola) uči 935 učenika/ca, a od toga je 538 ženske djece, a 397-oro muške djece.
- U JPU « Naša radost« upisano je ukupno 1106-oro djece, u 30 vaspitnih grupa, od čega je 506 djevojčica i 600 dječaka. Među polaznicima je 9-oro djece sa rješenjima prvostepene komisije o usmjeravanju, i to 8 dječaka i 1 djevojčica. Ozbiljan problem predstavlja činjenica da - objekti JPU "Naša radost" nijesu arhitektonski prilagođeni djeci koji imaju tjelesne smetnje, odnosno licima sa invaliditetom,i to je zadatak koji se mora rješavati u narednom periodu.

U Herceg Novom se nalaze i dvije visokoškolske ustanove – Fakultet primijenjene fizijatrije, gdje je upisano 219 studenata, od čega je 137 studentkinja i 82 studenta.

Fakultet za menadžment pohađa ukupno 175 studenata od čega 102 studentkinje i 73 studenata.

Struktura zaposlenih u ovim obrazovnim institucijama je sljedeća:

1. JU Dječiji vrtić « Naša radost » ima ukupno 123-oe zaposlenih, od toga 65 žena čine nastavni kadar, a od 58-oro su vannastavni kadar.(54 su žene i 4 muškarca).
2. O.Š. « Dašo Pavičić« ima ukupno 113 zaposlenih, od toga nastavnog osoblja 94 zaposlenih (86 žena i 8 muškaraca) a vannastavnog osoblja 19 (5 M i 14 Ž).
3. O.Š.» Milan Vuković « ima ukupno zaposlenih 63, od toga nastavnog osoblja 52 zaposlenih (42 žene i 10 muškaraca) a vannastavnog osoblja 11(8 žena i 3 muškarca).
4. O.Š.» Orijenjski bataljon « Bijela ima ukupno zaposlenih radnika/ca 61, od toga: nastavnog osoblja 48 zaposlenih(38 žena i 10 muškaraca), 2 stručna saradnika (1 M i 1 Ž), direktorica i pomoćnica direktorice i 9 zaposlenih kao pomoćno-tehničko osoblje (2 M i 7 Ž).
5. O.Š. « Ilija Kišić « Zelenika ima ukupno 42 zaposlenih radnika/ca, od toga nastavnog osoblja je M -8, Ž – 26, a vannastavnog M-1 i Ž- 7.
6. JU S.M.Š. « Ivan Goran Kovačić» ima ukupno 95 zaposlenih radnika/ca, od toga nastavnog osoblja 79 zaposlenih (56 žena i 23 muškaraca), a vannastavnog osoblja 16 (12 Ž i 4 M).
7. Škola za osnovno muzičko obrazovanje ima ukupno 32 zaposlenih, od toga nastavnog osoblja 27 zaposlenih (17 žena i 10 muškaraca), a vannastavnog osoblja ukupno 5 žena.
8. Na Fakultetu za menadžment Herceg Novi ukupan broj zaposlenih je 33, od toga nastavnog osoblja 31 zaposlenih (19 muškaraca i 12 žena), a vannastavnog osoblja 2 žene.
9. Na studijskom programu Primijenjene fizioterapije u Igalu ukupno zaposlenih je 8 od toga 5 žena i 3 muškarca.

Što se tiče rukovodnog kadra, od ukupno 9 obrazovnih institucija u 4 su direktorice – žene, kao i 1 dekanica, a u 4 su direktori muškarci.

-

ZDRAVSTVO

ZAŠTITA I UNAPREĐENJE ZDRAVLJA ŽENA

Zdravlje, kao jedan od najvažnijih segmenata o kojima svako napredno društvo mora da vodi računa, takođe je oblast koja će biti sastavni dio ovog Akcionog plana.

Zdravlje je ključni elemenat za kvalitetan život svake osobe. Zdravstveni život zavisi kako od bioloških i socijalnih tako i od ekonomskih prilika u kojima žive žene i muškarci. Ono što žena preživljava, kako se odnosi prema svojim potrebama, koliko brine o sebi i svom zdravlju, koliko obaveza preuzima i koliko podrške ima, od strane porodice i društva povezano je sa vaspitanjem, njenim statusom, društvenim i religijskim porijeklom, vrijednostima kojima je bila naučena u porodici i školi, njenom profesijom i obrazovanjem, kao i načinom na koji se određeno društvo odnosi prema ženama. Ali sve to zajedno uče na kvalitet života svakog/e pojedinca/ke, i na zdravstveno stanje. Mnoge žene prihvataju narušeno zdravlje kao normalno, ne obraćajući pažnju na simptome bolesti, jer se od njih očekuje da ispunjavaju mnogobrojne obaveze.

JZU Dom zdravlja Herceg Novi je javna ustanova primarne zdravstvene zaštite u opštini Herceg Novi koji radi na tri punkta : Centralna zgrada Doma zdravlja , Ambulanta Igalo i Zdravstvena stanica Bijela .

U JZU Domu zdravlja Herceg-Novi trenutno je zaposleno 113 radnika , od čega su 95 medicinski radnici a 18 su nemedicinski radnici .

U ustanovi radi 21 doktor/ka specijalista/kinja ; 7 doktora/ki medicine (3 se nalaza na specijalizaciji);

1 logoped/kinja ; 1 psiholog/inja ; 5 fizioterapeuta/kinja ; 7 laboranata/kinja ; 2 rentgen tehničara/ke ; 46 medicinskih sestara-tehničara/ki .

JZU Dom zdravlja Herceg-Novi po pitanju kadra, uslova rada i tehničke opremljenosti ispunjava sve uslove propisane u Pravilniku o bližim uslovima u pogledu standarda, normativa i načina ostavriavanja primarne zdravstvene zaštite preko izabranog tima doktora ili izabranog doktora („Sl.list RCG „, br. 61/2005) .

Ustanova posjeduje svu potrebnu opremu i medicinska i druga sredstva neophodna za rad.

Centar za plućne bolesti posjeduje aparat za funkcionalnu dijagnostiku, dok Centar za RTG i ultrazvučnu dijagnostiku raspolaže sa: digitalnim rentgen aparatom, ultrazvukom i mamografom. Jedinica za fizikalnu terapiju raspolaže adekvatnim aparatima za sprovođenje ultrazvučene terapije, kinezi terapije, elektroterapije i magnetne terapije.

Internistička ambulanta ima: EKG, ergometar, holter EKG, Holter krvnog pritiska i ultrazvučni aparat sa kardiološkom sondom.

Biohemijsko-hematološka laboratorija u Centralnoj zgradi Doma zdravlja i Zdravstvenoj stanici Bijela raspolaže sa najnovijom aparatima za analizu krvi i urina.

Zdravstvena zaštita odraslih i djece je organizovana preko Izabranih doktora za odrasle i Izabranih doktora za djecu , Izabranih doktora za žene , a ustanovi fuunkcionišu i Savjetovalište za reproduktivno zdravlje, Savjetovalište za mlade i Populaciono savjetovalište.

U službi Izabranog/e doktora/ke za odrasle radi 11 doktora/ki od čega su 7 specijalisti/kinje, a 4 doktori/ke medicine i 16 medicinskih sestara .

U službi Izabranog/e doktora/ke za djecu radi 5 specijalista/kinja pedijatrije i 6 medicinskih sestara.

U službi Izabranog doktora za odrasle tokom 2018.godine je obavljeno 2.124 preventivnih pregleda i 139.742 pregleda radi liječenja, dato je 1.000 vakcina protiv gripa i 726 vakcina po kliničkim i epidemiološkim indikacijama.

Timovi izabranih doktora za djecu su obavili 5.166 pregleda i 27.734 pregleda radi liječenja, a pacijentima je dato 3.130 vakcina po kalendaru vakcinacija i po kliničkim indikacijama.

U službi izabranog/e doktora/ke za žene je radio jedan tim u punom radnom vremenu i jedan tim dva puta nedeljno pola radnog vremena. Dva dana mjesečno u ginekološkoj ambulanti se obavljaju i konsultativni prtegleđi . Obavljeno je ukupno 2.394 pregleda i 4.545 pregleda zbog liječenja .

Centri za podršku su organizovani kao: Centar za plućne bolesti i TBC; Centar za mentalno zdravlje; Centar za RTG i ultrazvučnu dijagnostiku; Centar za laboratorijsku dijagnostiku; Centar za mikrobiološku dijagnostiku; Centar za radiološku dijagnostiku; Centar za mentalno zdravlje; i Centar za djecu sa posebnim potrebama.

Centri za prevenciju su: Populaciono savjetovalište; Savjetovalište za mlade ; Savjetovalište za reproduktivno zdravlje; Higijensko-epidemiološka služba.

Jedinice za podršku su: Jedinica za patronažu; Jedinica za fizikalnu terapiju; Jedinica za sanitetski prevoz.

U ustanovi funkcioniše: Medicina rada; Specijalističke službe (Internistička ambulanta; Oftalmološka ambulanta; Hirurška ambulanta; Urološka ambulanta; Ortopedska ambulanta; Fizijatrijska ambulanta); Odjeljenje za hemodijalizu.

Centar za laboratorijsku dijagnostiku je uradio 183.724 biohemijsko-hematoloških analiza, a Mikrobiološka laboratorija je obavila 23.747 mikrobiološke pretrage.

Centar za RTG i ultrazvučnu dijagnostiku je obavio 6.758 RTG pregleda, od čega 976 mamografija i 5.248 ultrazvučnih pregleda za odrasle, kao i 382 ultrazvučna pregleda kukova kod djece.

U Centru za plućne bolesti su angažovana dva specijalista/kinje pneumoftiziologije, koji su obavili 2.768 pregleda. Urađeno je ukupno 1.810 spirometrija, 202 bronhodilatorna testa i 53 alergotestiranja.

U Centru za mentalno zdravlje radi 1 psihijatar puno radno vrijeme, i 1 psihijatar dva dana u nedjelji pola radnog vremena. Obavljeno je ukupno 3.428 pregleda i 1.035 testova i terapijskih seansi. Kroz program PAS je liječeno 36 pacijenata/kinja.

Centar za djecu sa posebnim potrebama je evidentirao 666 usluga pedijatara, 1.220 usluga psihologa i 2.108 tretmana defektologa/logopeda. Od septembra je započet program podrške roditeljima i djeci u ranom razvoju, za koji su angažovani/e dva/dvije defktologa/kinje somatopeda za rad u grupama.

Jedinica za fizikalnu terapiju je tokom 2018.godine obavila 542.632 terapijske procedure .Jedinica za patronažu je obavila 946 preventivnih kućnih posjeta , 1478 posjeta u kući hroničnog bolesnika i 10.485 patronažnih tretmana .

Higijensko-epidemiološka služba je obavljala redovne aktivnosti u ustanovi i na terenu: kontrolu i prevenciju zaraznih i nezaraznih bolesti. O svom radu redovno na mjesečnom nivou, izvještavaju Institut za javno zdravlje Crne Gore .

U toku godine je po epidemiološkim i kliničkim indikacijama, dato 257 vakcina i obavljeno 5.412 sanitarnih pregleda.

U specijalističkim ordinacijama je tokom 2018.godine obavljeno ukupno 3.407 oftalmoloških, 1059 uroloških, 862 ortopedskih pregleda i 1.299 pregleda fizijatra. U hirurškoj ambulanti je pregledano 4.335 pacijenata i obavljeno 3.641 intervencija. U internističkoj ambulanti su pregledana 3.588 pacijenata i urađen 791 ehokardiografski pregled, 37 holter monitoringa (EKG i krvnog pritiska).

Medicina rada je obavila preko 4.855 pregleda i izdatih uvjerenja o sposobnosti obavljanja određenih poslova, od čega je 512 izdatih uvjerenja za pomorce.

U Odjeljenju za hemodijalizu je urađeno 3.298 dijaliza za osiguranike i 90 holidaj dijaliza.

Onkološki konzilijum funkcioniše jedanput mjesečno, a tokom 2018.godine je pregledano 409 pacijenata.

Savjetovalište za dobrovoljno i povjerljivo savjetovanje i testiranje za HIV radi tri dana sedmično od 15,00 do 19,00 časova, uz mogućnost testiranja i savjetovanja svakog dana od 08,00 do 15,00 časova.

Savjetovalište za rad sa mladima organizuje radionice za odvikavanje od pušenja (12 ciklusa godišnje).

Savjetovalište za reproduktivno zdravlje organizuje školu za trudnice kroz četiri ciklusa u trajnju od 10 nedjelja i stalni individualni rad.

Tokom turističke sezone 2018.godine je pregledano 1.267 djece i 975 odraslih pacijenata.

Problemi u radu ustanove su nedostatak deficitarnog kadra (oftalmolog(giškinja), pedijatar, pulmolog) koji se rješava zapošljavanjem nedostajećeg kadra iz drugih država (Republika Srbija) i angažovanjem ljekara putem dopunskog rada iz drugih zdravstvenih ustanova(KBC Crne Gore, Specijalna bolnica Risan; Specijalna bolnica Brezovik; Opšta bolnica Kotor, Institut Igalo).

JZU Dom zdravlja Herceg-Novi radi sa poboljšanim uslovima rada, planira nabavku: jednog kardiološkog ultrazvuka i jednog ultrazvučnog aparata.

NASILJE NAD ŽENAMA

ELIMINISANJE SVIH OBLIKA NASILJA NAD ŽENAMA

Nasilje nad ženama predstavlja jedan od najtežih oblika kršenja ljudskih prava žena. Nasilje se javlja u više oblika, i to kao fizičko, psihičko i seksualno nasilje u porodici, a dešava se u međupartnerskim odnosima, nasilje na radnom mjestu, kolektivno nasilje i kao poseban oblik -trgovina ženama.

Zakonodavac je propisao zaštitne mjere koje se izriču radi sprečavanja i suzbijanja svih navedenih oblika nasilja, ali je od 2010 godine posebnim zakonom prvi put u Crnoj Gori posebno sankcionisano nasilja u porodici, i utvrđene mjere radi otklanjanja posljedica učinjenog nasilja i preduzimanja efikasnih mjera prevaspitavanja učinioca nasilja i otklanjanja okolnosti koje pogoduju ili podstiču vršenje ovog nasilja, uz niz podzakonskih i drugih akata za konkretno rješavanje kriznih situacija.

PORODIČNO NASILJE

U periodu od 01.januara 2017.godine do 25.decembra 2018. godine zbog slučajeva nasilja u porodici prijavljeno je 27 slučajeva i to protiv 25 muškaraca i protiv 2 žene. Protiv 12 muškaraca i 1 žene podnijeti su optužni prijedlozi zbog krivičnog djela nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici iz čl.220.KZCG.

Protiv 2 muškarca je Sudu za prekršaje – Odjeljenje u Herceg Novom podnjet zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka zbog prekršaja iz Zakona o zaštiti od nasilja u porodici.

Prema podacima iz Uprave policije Centra bezbjednosti Herceg Novi br:01-240/19-5806 od 30.10.2019 godine za period od 01.01.2018 godine do 30.09.2019 godine u tabeli koja slijedi, vidi se:

Red.br.	Podaci o kojima se vodi evidencija	Izveštajni period		
		2018.g.	01.01.2019-30.09.2019.g.	
1.	Broj prijavljenih slučajeva	156	96	
2.	Broj krivičnih prijava	9	7	
3.	Broj podnešenih krivičnih prijava	111	73	
4.	Dostavljeno ODT na ocjenu i razmatranje	3	3	
5.	Izdato upozorenja od strane OPS	33	13	
6.	Broj izvršilaca obuhvaćenih krivičnim djelima	M	9	6
		Ž		1
7.	Broj izvršilaca obuhvaćenih prekršajnim prijavama	M	101	76
		Ž	58	21
8.	Broj izvršilaca registrovanih krivičnih djela	M	2	6
		Ž	7	1
9.	Broj žrtava registrovanih prekršaja	M	64	40
		Ž	106	70

Konstatacija koja stoji prilikom dostavljanja ovih podataka, a koja treba da bude riješena, je da se ne razvrstavaju po polu predmeti dostavljeni na ocjenu i razmatranje tužilaštvu i predmeti za koje je izdato upozorenje od strane policijskih službenika, jer ne postoje

razrađena metodologija za takav način rada, iako je to u suprotnosti sa odredbama Zakona o rodnoj ravnopravnosti.

Po podacima Osnovnog državnog tužilaštva Herceg Novi u 2018 godini prijavljeno je ukupno 12 lica, od čega je 11 lica muškog pola i 1 lice ženskog pola. Oštećeni su bili 9 lica ženskog pola i 3 lica muškog pola. Optužni prijedlog podnijet je protiv 9 lica muškog pola, i to za djela počinjena na štetu 1 lica muškog pola i 8 žena ženskog pola. Što se tiče 2019 godine do 30. septembra prijavljeno je 5 lica muškog pola, a oštećeno 5 lica ženskog pola. Optužni prijedlog podnijet je protiv 2 lica muškog pola za djela učinjena protiv 2 lica ženskog pola.

1. Unapređenje rodne ravnopravnosti i ljudskih prava žena

Strateški cilj: Uspostavljanje društva jednakih mogućnosti i eliminisanje svih oblika diskriminacije po osnovu pola

AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI I PARTNERI	VREMENSKI OKVIR	INDIKATORI	POTREBNA FINANSIJSKA SREDSTVA
Cilj 1.1. Načelo rodne ravnopravnosti integrisano u izradu i primjenu svih lokalnih dokumenata i djelovanja lokalnih tijela				
U postupku izrade i primjene svih lokalnih dokumenata vršiti njihovu analizu sa aspekta rodne ravnopravnosti	Opština Herceg Novi, Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinator/ka za RR , Savjet za RR	2021-2022	Broj izvršenih analiza, Broj lokalnih dokumenata u čiju izradu je uključen rodno senzitivni pristup, Broj sekretarijata/organa uključenih u proces, podaci o primjeni tih planova i analiza njihovog uticaja na žene i muškarce ,	Budžet opštine Donacije
Cilj 1.2. Sprovođenje međunarodnih instrumenata za zaštitu ljudskih prava žena				
Organizovati promociju ženskih ljudskih prava i istorije ženskog pokreta i promociju znameniti žena iz istorije H. Novog	Opština Herceg Novi, Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, Koordinator/ka za RR U saradnji sa MIN. za pravdu, ljud. i manj. pr., Odjeljenje za RR NVO sektor Međunarodne organizacije	2021-2022	Broj i vrsta događaja (okrugli sto, tribina, predavanje, predstava,...), organizovanih u cilju promocije Broj ucesnika/ca, Zainteresovanost za promotivne materijale, broj i vrsta medijske pokrivenosti događaja, Broj i vrsta autorskih emisija sa ovom tematikom na lokalnim medijima	Budžet opštine
Cilj 1.3. Promovisati antidiskriminaciono zakonodavstvo				
Organizovati lokalnu kampanju	Opština Herceg Novi Sekretarijat za	2021-2022	Organizovana kampanja - Broj događaja	Budžet opštine Donacije

upoznavanja javnosti sa mehanizmima zaštite od diskriminacije po osnovu pola ili bilo kog drugog oblika diskriminacije, sa posebnim naglaskom na zaštitu ljudskih prava po osnovu rodne ravnopravnosti	društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR Relevantne institucije NVO sektor Međunarodne organizacije		(radionice predavanja, tribine..) Broj emisija na lokalnim medijima sa ovom tematikom, - Vrsta i broj distribuiranog materijala, Broj i struktura učesnika/ca, Rezultati ankete o efektima kampanje,	
--	--	--	--	--

2. RODNA RAVNOPRAVNOST U OBRAZOVANJU

Strateški cilj: Uvođenje rodno osjetljivog obrazovanja i vaspitanja

OBLAST CILJ	AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI I PARTNERI	ROK	INDIKATORI	I R
2.1. Unaprjeđenje primjene rodno osjetljivih politika u oblasti obrazovanja u lokalnoj zajednici					
Podcilj 1. Ukazati na postojanje rodni stereotipa u obrazovanju i raditi na	2.2.1. Uraditi analizu i najmanje jednom u dvije godine publikovati podatke razvrstane po polu u oblasti	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatr/ka za RR,u saradnji sa Ministarstvom za pravdu, ljudska i	2021-2025	- Objavljeni podaci o rezultatima analize na zvaničnom sajtu, kvalitativni pokazatelji o progresu – veći broj romske djece	E n d

<p>njihovom eliminisanju</p> <p>Podcilj 2.: Postići veću rodnu senzibilisanost nastavnika i nastavnica u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama</p>	<p>obrazovanja i izbora zanimanja, učenika/ca završnih razreda osnovnog i srednjeg obrazovanja, kao i izbora upisa na fakultete</p> <p>2.2.2.Sprovedenje programa stručnog usavršavanja iz područja rodne ravnopravnosti za vaspitno-obrazovni kadar na nivou predškolskog, osnovnog i srednjoškolskog obrazovanja, saglasno Preporuci Savjeta Evrope CM(2007)13, i organizovanje događaja sa učenicima/cama starijih razreda na kojima se razgovara o RR,</p> <p>2.2.3. Posebno pratiti uključenost djece RE populacije u školski sistem i podatke o napuštanju školovanja. (u okviru prethodne analize)</p>	<p>manjinska prava Odeljenje za rodnu ravnopravnost, Osnovne škole, SMŠ I.G.Kovačić”, Fakulteti.</p> <p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, Odjeljenje/kancelarija za RR,u saradnji sa Ministarstvom za pravdu, ljudska i manjinska prava Odeljenje za rodnu ravnopravnost, Osnovne škole, SMŠ I.G.Kovačić”, Fakulteti, NVO</p>	<p>2022</p>	<p>koja ostaju u školskom sistemu, povećan broj ženske i muške djece upisane na nestandardna zanimanja, broj kampanja za upis djevojčica u škole za vojna i policijska zanimanja , carinu i sl.</p> <p>Broj stručnih obuka i obučениh učesnika/ca, broj uvedenih nastavnih sadržaja u nastavne planove i programe, ili aktivnosti na školskom ili predškolskom nivou Održane radionice u osnovnim i srednjim školama</p>
<p>Podcilj 3: Rodno senzibilisanje roditelja romske i egipćanske djece o potrebi upisa i završetka školovanja za romsku/egipćan</p>	<p>2.3.1. Edukacija o rodnoj ravnopravnosti za vaspitače i nastavnike kadar i učenice/ke na svim nivoima obrazovanja, kao i za roditelje djece RE populacije.</p>	<p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport koordinarka za RR, u saradnji sa</p>	<p>2021 – 2025</p>	<p>Broj edukacija roditelje RE djece o značaju obrazovanja u martu mjesecu, prije upisa u školu, broj prisutnih, rezultati upisa, Održane radionice sa mladim Romkinjama i</p>

<p>sku, a posebno djevojčice, rodno senzibilisanje mladih pripadnika/ca RE</p> <p>pripadnika/ca o prevenciji ranih brakova</p> <p>3.2. Osposobljavanje za korišćenje informacionih tehnologija osjetljivih grupacija stanovništva</p>		<p>obrazovnim ustanovama, NVO i kanc.”</p> <p>Romski centar”</p>		<p>egipćankama o značaju daljeg školovanja (prevencija ranih brakova)</p>
	<p>2.3.2 Organizovati i sprovesti najmanje jednom godisnje osposobljavanje za koriscenje informacionih tehnologija, posebno za žene na selu, djecu, RE populaciju, osobe sa invaliditetom, neza poslene.</p>	<p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport</p> <p>koordinatorka za RR,</p> <p>u saradnji sa obrazovnim ustanovama i Biroom rada u opštini, NVO uz mogućnost zajedničkih aktivnosti za više opština</p> <p>Savjet za RR, samostalno ili u saradnji sa Odborom za RR Skupštine CG</p>	<p>2021 - 2025</p>	<p>--Održane obuke</p> <p>- Uručeni sertifikati</p>

3. RODNO OSJETLJIVA ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Strateški cilj: Obezbjediti kvalitetnu i dostupnu rodno osjetljivu zdravstvenu zaštitu

OBLAST CILJ	AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI	ROK	INDIKATORI POKAZATELJI	IZVORI FINANSIRANJA
<p>3.1. ZAŠTITA I UNAPRJEĐENJE ZDRAVLJA</p>	<p>3.1.1 Analiza podataka o broju</p>	<p>Sekretarijat za</p>	<p>2021 –</p>	<p>- Sačinjena analiza i</p>	<p>Budžet Opštine</p>

ŽENA	pregleda, po vrstama bolesti, sa naglaskom na ženske bolesti po polu u JU Dom zdravlja H.Novi	društvene djelatnosti i sport, koordinarka za RR u saradnji sa Savjetovalištima Doma zdravlja H.Novi, NVO koje se bave zaštitom zdravlja	2025	predložene mjere	
	3.1.2 Godišnji mamografski i ginekološki pregledi za žene, posebno za RE žene, žene sa invaliditetom, žene sa sela.	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR, u saradnji sa Domom zdravlja i NVO	2021 – 2025	-Održane radionice za žene posebno osjetljivih grupacija o potrebi zaštite zdravlja i preventivnih pregleda (broj radionica, broj prisutnih, medijska praćenost, radionice za stručnjake/kinje angažovane u Savjetovalištima o rodno senzitivnom pristupu	
	3.1.3 Informisati građanke/ne o postojanju savjetovališta u Domu zdravlja i unaprijediti rad savjetovališta	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR Dom zdravlja	2021 – 2025	- Veća informisanost građanki/na o značaju postojanja i ulozi savjetovališta, medijska kampanja, kampanja putem	

		NVO		društvenih mreža, broj posjeta savjetovalištima	
	3.1.4 Organizovati kampanje za prevenciju bolesti zavisnosti i upotrebe alkohola, program prevencije PPB, program prevencije oboljevanja reproduktivnih organa, sa posebnim naglaskom na rak dojke, grlića materice i prostate uz štampanje propagandnog materijala - Kampanja u medijima	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR Dom zdravlja NVO Mediji	2021 - 2025	-Odštampan i distribuiran propagandni materijal -Sprovedena kampanja u medijima, odziv građanki na preventivne preglede, zainteresovanost za materijal i kontakte	
	3.1.5 Organizovati okrugle stolove povodom Svjetskog dana borbe protiv virusnog hepatitisa 28.jula - edukovati i podizati nivo znanja mladih o potrebi prevencije i načinima pravovremene djelotvorne zaštite	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR Dom zdravlja NVO Mediji	2021 – 2025	-Održane edukacije za starije razrede osnovnih škola, srednjoškolce/ke, Studente/kinje, broj edukacija, broj prisutnih, broj posjeta savjetovalištima	

--	--	--	--	--	--

4. RODNO ZASNOVANO NASILJE

Strateški cilj: Suzbijanje različitih oblika nasilja nad ženama i nasilja u porodici, te unaprijeđenje položaja i zaštite prava žrtava svih oblika nasilja

OBLAST CILJ	AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI I PARTNERI	ROK	INDIKATORI	IZVORI FINANSIRANJA
4.1. Obezbijediti uslove za suzbijanje svih oblika nasilja nad ženama	4.1.1. Ustanoviti na nivou opštine bazu podataka o slučajevima i oblicima nasilja nad ženama i nasilja u porodici koristeći usaglašene podatke institucija, kao i podatke o	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR u saradnji sa nadležnim Ministarstvom za pravdu, ljudska i manjinska prava – Odjeljenje za rodnu ravnopravnost, u saradnji sa Multidisciplinarnim timom timom u opštini Herceg Novi, PJ policije, zdravstvenim institucijama, Centrom za	2021 - 2025	- Ustanovljena baza podataka - Sakupljeni statistički podaci koji su usaglašeni i jasni,	Budžet Opštine Donatori, , Međunarodne organizacije

	sankcionisanju nasilja u porodici	socijalni rad, tužilaštvom, sudovima i NVO				
	4.1.2 . Obezbjedivanje bolje koordinacije i potrebnih uslova za konkretne aktivnosti na prevenciji i sprečavanju nasilja nad ženama i u porodici	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR u saradnji sa Multidisciplinarnim timom, odnosno sa Centrom za socijalni rad, Osnovnim sudom Herceg Novi, MUP NVO, a uz podršku nadležnog - odjeljenje za RR, i međunarodnih institucija	2021 - 2025	-Organizovana predavanja, okrugli stolovi, radionice (primjer alimentacija), broj prisutnih, - odštampana brošura -Distribucija materijala, broj polaznika/ca broj prijavljenih slučajeva, broj timski riješenih slučajeva	Budžet Opštine Donatori, , Međunarodne organizacije	
	4.1.3 Obilježavanja Kampanje »16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama» putem štampanja odgovarajućih materijala i organizovanje kampanje na lokalnom nivou sa naglaskom na zastitu od trafikinga	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR u saradnji sa nadležnim Ministarstvom za pravdu, ljudska i manjinska prava– Odjeljenje za rodnu ravnopravnost, Centar za socijalni rad, Crveni krst MUP NVO	2021- 2025	- Sprovedna kampanja, - Organizovanje Kulturnih manifestacija (izložbe, predstave, književni tekstovi) -Štampanje i distribucija materijala Odštampan propagandni materijal, medijska pokrivenost događaja		
	4.1.4. Pružanje	Sekretarijat za društvene				

	besplatne pravne pomoći za žrtve porodičnog nasilja -Pravna pomoć od strane lokalne uprave - Štampanje prmotivnog materijala i materijala sa konkretnim uputstvima	djelatnosti i sport, koordinatorka za RR u saradnji sa nadležnim Ministarstvom za pravdu, ljudska i manjinska prava – Odjeljenje za rodnu ravnopravnost u saradnji sa Mobilnim timom, Pj Policije, Centrom za socijalni rad Zdravstvene ustanove, Tužilaštvo, Sud, NVO	2021 - 2025	- broj lica kojima je obezbijeđena besplatna pravna pomoć, - Održane edukacije za potencijalne korisnike/ce, broj polaznika podijeljen materijal,		
--	--	--	-------------	--	--	--

5. RODNA RAVNOPRAVNOST U EKONOMIJI

Strateški cilj: Povećati zaposlenost žena i ukloniti diskriminaciju žena na tržištu rada

OBLAST CILJ	AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI I PARTNERI	ROK	INDIKATORI	IZVORI FINANSIRANJA
5.1. Ravnopravan pristup žena i muškaraca ekonomskim resursima i stvaranje jednakih mogućnosti za njihovo	5.1.1. Obezbjedivanje programa dodatnog obrazovanja za žene sa seoskog područja i za žene koje su nezaposlene duže od 3 godine, a koji će ih osposobiti za traženje, odabir i dobijanje adekvatnog zaposlenja, uključujući	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport – koordinatorka za RR u saradnji sa nadležnim Ministarstvom	2021	Broj održanih obuka, broj održanih psiholoških radionica, broj učesnica, -Održane prekvalifikacije i	Budžet Opštine Donatori, Međunaro

korištenje	<p>prekvalifikaciju i samozapošljavanje;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sprovođenje psihološkog osnaživanja nezaposlenih žena - Organizovanje posebnih dokvalifikacija i prekvalifikacija za žene, I dodatna edukacija za žene potencijalne preduzetnice ili menadžerke 	<p>za pravdu, ljudska i manjinska prava – odjeljenje za RR, ZZZ-Biro rada Herceg Novi NVO</p>		<p>dokvalifikacije, broj učesnica,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovana školovanja i broj učesnika/ca 	organizaci
	<p>5.1.2. Promovisati lokalni volonterizam kod žena,</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktivirati preduzetnice i žene koje su na menadžment pozicijama da prenose svoja iskustva ženama koje započinju svoj privatni posao i da im budu mentorke, - Jednom godišnje organizovati aktivnost „Dani volonterizma”(prikupljanje stare odjeće, stari udžbenici i sl.) - Sprovođenje psihološkog osnaživanja žena - promovisanje i upoznavanje učenica završnih razreda sa mogućnošću školovanja za zanimanja koja mogu biti isplativa za žene 	<p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport - koordinatorka za RR u saradnji sa nadležnim Ministarstvom, NVO, Crveni krst</p>	2021 – 2025	<ul style="list-style-type: none"> -Broj organizovanih aktivnosti, (radionice o volontironjima, itd) -Broj žena koje su učesnice u aktivnostima (predavači, učesnici), Broj volonterki, 	
	<p>5.1.3. Podsticanje preduzetništva kod žena, a posebno za višestruko diskriminisana lica, putem kreditiranja pod posebnim uslovima , osposobljavanja i obrazovanja preduzetnica</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizovanje seminara za osposobljavanje 	<p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport - koordinatorka za RR u saradnji sa</p>	2021 – 2025	<ul style="list-style-type: none"> -Održani seminari -Obilježen Međunarodni dan žena preduzetnica -Održani sajmovi ženskog preduzetništva, Broj polaznica, broj 	<p>Budžet Opštine</p> <p>Donatori, , Međunarodni organizaci</p>

	preduzetnica (menadžment, marketing, finansijsko poslovanje, pravna regulativa); - Obilježavanje Međunarodni dana žena preduzetnica- 15.maj; - Organizovanje sajмова ženskog preduzetništva;	nadleznim Ministarstvom, ZZZ, Investiciono razvojni fond Crne Gore, NVO		učesnica sajмова	

6. RAVNOPRAVNOST U PROCESU ODLUČIVANJA U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Strateški cilj: Ravnopravno učešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja

OBLAST CILJ	AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI I PARTNERI	ROK	INDIKATORI POKAZATELJI	IZVORI FINANSIRANJA
6.1. ravnopravno učešće žena i muškaraca na svim nivoima odlučivanja	6.1.1 Formiranje baze podataka po polu za: rukovodeća lica i zaposlene/ni u JP/JU preduzećima čiji je osnivač Opština; kao i u upravnim odborima i savjetima istih	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR JP/JU – preduzeća čiji	2021/2022	-Uspostavljena baza podataka razvrstana po polu; -Povećan broj žena na rukovodećim funkcijama i u	Budžet Opštine Donatori, , Međunarodne organizacije

		je osnivač Opština		Upravnim odborima JP/JU- preduzeća čiji je osnivač Opština - Medijsko izvještavanje o potrebi ravnopravnijeg učešća žena na pozicijama odlučivanja
	6.1.2. Uspostaviti jedinstvenu evidenciju o broju žena odbornica po partijama i koalicijama u Skupštini opštine Herceg Novi	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, koordinatorka za RR Političke partije i koalicije; Služba Skuptine opštine Herceg Novi	2021 - 2025	- Broj odbornica i odbornika u Skupštini opštine Herceg Novi po partijama i koalicijama; - Medijsko izvještavanje, Objavljeni podaci na web sajtu
	6.1.3. Osnaživanje manje zastupljenog pola u politici i na mjestima odlučivanja - Edukacije odbornika/ca, zaposlenih u lokalnoj upravi, članova/ica političkih partija i drugih o rodnoj ravnopravnosti i međunarodnim standardima iz ove oblasti; - održavanje tribina,	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, kordinatorka za RR	2021-2025	- Održane edukacije -Održane tribine, radionice, okrugli stolovi -Sprovedene kampanje, broj učesnika/ca, Praćenje promjena u statutima i drugim

	radionica, okruglih stolova, kampanja i dr.o potrebi veće zastupljenosti žena u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, na lokalnom nivou, radi podizanja svijesti javnosti o ovom pitanju			dokumentima političkih partija, praćenje promjena na terenu u mjesnim odborima političkih partija o broju žena na istaknutijim pozicijama	
--	--	--	--	---	--

7.MEDIJI, KULTURA I SPORT

Strateški cilj: Suzbijati rodne stereotipe i uvoditi politike rodne ravnopravnosti u medije, kulturu i sport

OBLAST CILJ	AKTIVNOSTI	NOSIOCI AKTIVNOSTI I PARTNERI	ROK	INDIKATORI POKAZATELJI	IZVORI FINANSIRANJA
7.1.POSTIZANJE RODNE RAVNOPRAVNOSTI U MEDIJIMA I KULTURI, ELIMINACIJA STEREOTIPA	7.1.1.Edukacija predstavnika medija o pitanjima iz oblasti rodne ravnopravnosti i korišćenju rodnosenzitivnog jezika	Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, kordinatorka za RR, Lokalni mediji NVO	2021-2025	Obuhvat radnika i radnica u medijima koji su prošli obuke Broj održanih obuka, promjene u uređivačkoj politici i odnosu prema RR u izvještavanju	Budžet Opštine, domaći i međunarodni fondovi i donacije
	7.1.2.Promocija kulturnog stvaralaštva žena	Sekretarijat za društvene djelatnosti i	2021-2025	Održani kulturni programi sa podacima o učesnicama/ima ,mjestu i	Budžet Opštine

	<p>- Organizovanje kulturnih sadržaja čiji su organizatori/ke i učesnice žene</p> <p>-animiranje žena Romkinja u saradnji sa NVO sektorom da prikažu i upoznaju lokalnu zajednicu sa svojom tradicijom i kulturom</p> <p>- Sufinansiranje kulturnih sadržaja čiji su organizatori žene</p> <p>-Obilježavanje 8.marta,Međunarodnog dana žena</p>	<p>sport, kordinatorka za RR, JU kulture čiji je osnivač Opština Herceg Novi</p> <p>Lokalni mediji NVO</p>		<p>trajanju dešavanja,organizatorima i medijskom izvještavanju</p> <p>Sufinansirani programi iz oblasti kulture</p>	<p>Donatori, , Međunarodn organizacije</p>
	<p>7.1.3.Formiranje baze podataka o ženskim sportskim klubovima</p> <p>Medijska promocija ženskih sportskih klubova i uspješnih sportiskinja u pojedinačnim sportovima</p>	<p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, kordinatorka za RR Sportski klubovi, Mediji</p>	<p>2021-2025</p>	<p>Formirana baza podataka</p> <p>Povećan broj žena u sportu amaterskom i profesionalnom</p>	<p>Budžet Opštine</p> <p>Donatori, , Međunarodn organizacije</p>
	<p>7.1.4.Donjeti Odluku o finansiranju sportskih klubova i pojedinaca u koju su unijeti rodno senzitivni kriterijumi (koji su kriterijumi za izdvajanje sredstava sa posebnim naglaskom na ženski sport)</p> <p>Popularizacija ženskog sporta kroz edukativne kampanje</p>	<p>Sekretarijat za društvene djelatnosti i sport, kordinatorka za RR, NVO</p>	<p>2021-2025</p>	<p>Usvojena odluka koja omogućava ženskim klubovima ravnopravan pristup sredstvima koja se izdvajaju na opštinskom nivou, Veća sredstva za razvoj ženskog sporta,</p> <p>Broj i vrsta kampanja, broj djevojčica koje se bave sportom</p>	<p>Budžet Opštine</p> <p>Donatori, , Međunarodn organizacije</p>

